

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת קרח
(ר"ח ביום שני ושלישי)
גיליון 277 תמוז תשפ"ו

בגיליון זה:

זמני תשובה ממשמשים ובאים

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

האם מותר להכנס לבית הכסא עם

דברי קדושה הנמצאים בכיס הבגד

או בתיק?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

הרב והכומר

יואל קוטנר

י"ז בתמוז - ישועה פנימית, ישועה

חיצונית

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

זמני תשובה ממשמשים ובאים

חודש תמוז מתחיל להזכיר לנו את ימי התשובה אליהם אנחנו מתקרבים במהירות שיא. השלב הראשון בתשובה הוא אולי השלב הקשה ביותר: אנו נדרשים פשוט לעצור, לחשוב, לחקור ולהבין במה טעינו, איפה החטאנו.

בעבר, עיקר הקושי בשלב זה היה בשל הבריחה שלנו מלעמוד מול עצמנו. האדם בטבעו אינו מרגיש לעמוד בנוח מול חולשותיו וחסרונותיו.

אולם כיום נראה כי עיקר הקושי מתחיל עוד לפני כן- בעצם העצירה.

הרגלי החיים של היום נוטלים מהאדם את היכולת לעצור. הוא נמצא במרוצה, מעדכון לעדכון, מחידוש לחידוש, וכך הוא שם לב להכל, מלבד לעצמו.

יהי רצון שנדע לעצור, להביט ולחשוב, בכל רגע ובכל יום, ומתוך כך נזכה לשוב בתשובה שלמה.

באהבה ובברכה, חודש טוב ומבורך,

אסף הר נוי

האם מותר להכנס לבית הכסא עם דברי קדושה הנמצאים

בניס הבגד או בתיק?

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

לעיתים רבות אנחנו מחזיקים בכיס של הבגד שלנו דברים שיש בהם קדושה- ברכון, סידור, ספר תהילים, עלון של שבת וכו'. השאלה היא האם מותר להיכנס עם דברים אלו לבית הכסא, כאשר הם מונחים בכיס הבגד, או שיש חובה להוציאם מהכיס ולהשאירם בחוץ?

האם ניתן להיכנס לבית הכסא עם תיק שיש בו ספרי קודש או עם ארנק שיש בו ברכת המזון? הדיון ההלכתי: התשובה לדין זה נלמדת מהלכות הקשורות לספר תורה. השולחן ערוך¹ פוסק שבשל כבודו של ספר התורה- לא נכנסים עימו לבית הכסא או לבית המרחץ, ואפילו אם הוא כרוך במטפחת ונתון בתוך התיק שלו. מצד שני, באותו הסימן בהמשך- מתיר השו"ע למי שיש לו קמיע מכוסה בעור, ובתוכו שמות קדושים, להיכנס עימו לבית הכסא².

במקום אחר כותב השולחן ערוך³ שלא לרקום פסוקים על טליתות, והסבירו הט"ז והש"ך שסיבת האיסור היא בשל החשש שיכנסו עם הבגד לבית הכסא ויבזו את הפסוקים הרקומים עליהם. על פי האמור עד כה נראה שיש חילוק בין ספר תורה, שקדושתו חמורה, לבין שאר כתבים וספרי קודש, שקדושתם קלה יותר. בעוד שעם ספר תורה אסור להכנס לבית הכסא אפילו כשהוא מכוסה במספר כיסויים, הרי שעם שאר דברי קדושה (כאותו קמיע) ניתן להכנס לבית הכסא כל שהם מכוסים.

השאלה הגדולה בה דנו הפוסקים היא איזה כיסוי מספיק לכסות בו את דברי הקדושה בכדי שנוכל להכנס איתם לבית הכסא?

לגבי קמיע למדנו לעיל שמספיק שהוא מכוסה בכיסוי עור אחד ויוכל להכנס איתו לבית הכסא. אולם, הגמרא במקום אחר⁴ דנה באיסור לשמש בפני דברי קדושה ואומרת: "בית שיש בו ספר תורה או תפילין – אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי"- דהיינו שלא מספיק כיסוי אחד, אלא צריך שני כיסויים.

שאלה זה מאוד משמעותית עבורנו שכן כיס הבגד נחשב ככיסוי אחד- ואם מספיק בכך- אז אפשר להכנס עם סידור/תהילים או כל דבר שנמצא בכיס- לבית הכסא. אבל אם צריך שני כיסויים- הרי שצריך לעטוף את מה שבכיס בכיסוי נוסף- דבר שלא נוח וגם לא זמין בדרך כלל.

למעשה כתבו רוב⁵ הפוסקים שמספיק שיהיה מכוסה בכיסוי אחד. הם למדו את זה מדין כיסוי הקמיע בעור, שהוזכר לעיל, ואמרו שהגמרא שמדברת על כלי בתוך כלי זה דווקא לעניין תשמיש דווקא לעניין ספר תורה או תפילין שדינם חמור משאר כתבי הקודש. לפי זה- סידור המונח בכיס,

¹ יורה דעה, רפב', סעיף ד'.

² שם, סעיף ו'.

³ יורה דעה, רפג', סעיף ד'.

⁴ ברכות כה:- כו, א'.

⁵ מ"א או"ח מג, יד, שאם הם בתוך כיס יכול להיכנס עימם לשירותים. וכך כתב הרדב"ז ח"ג תתקמ"ח, וכ"כ ברכי יוסף יו"ד רפב, ו, עפ"י שבות יעקב ח"א פב, שכמו שמותר להיכנס בקמיעים מכוסים בעור לשירותים, כך מותר אם מכוסים בבגד, וכתב שכך דעת מהריק"ש בשם הרדב"ז. וכן כתב ר"ש איגר בהגהתו שם. וק"ו אם הם כתובים באותיות רש"י או כתב אחר שאינו אשורי. גם המ"ב או"ח מג, כה, כתב כדעה עיקרית, שמותר להיכנס לשירותים עם כתבי קודש המכוסים בכיסוי אחד, ובשעה"צ הוסיף בשם הפמ"ג שאפילו לבית הכסא שבבית מותר להיכנס עימם בכיסוי אחד.

הרי שהכיס מכסה אותו, ומותר להיכנס עמו לשירותים, והוא הדין לספר הנמצא בתוך תיק איתו נכנסים לשירותים. כל זאת בתנאי שהספר נמצא בפנים ואינו נראה כלפי חוץ. אולם, יש מעט⁶ מן הפוסקים הסוברים שבדי לחצוץ בין הסידור לשירותים, יש לעוטפו בשני כיסויים, כנלמד מסוגיית הגמרא הדורשת כלי בתוך כלי. לפי שיטה זו, יש להניח את כתבי הקודש בתוך שקית ניילון או נייר, וכשהם עטופים להניח אותם בכיס, ועל ידי כך יהיה מונח בדרך קבע בתוך שני כיסויים, האחד השקית והשני כיס הבגד, ובאופן זה אפשר להיכנס עמם לשירותים. למעשה נראה לומר שלכתחילה די בכיסוי אחד, וכל שהכניס את הסידור לכיס הוא אינו נראה כלפי חוץ- מותר לכתחילה להכנס איתו לבית הכסא. הסיבה לכך שאנו נוקטים כשיטה המקילה היא משום שכך נוקטים רוב הפוסקים, ועוד שיש לצרף לכך מספר דברים נוספים: יש סוברים⁷ שכריכת הספרים נחשבת לכיסוי נוסף, כמו"כ יש אומרים שספרים מודפסים אינם קדושים כ"כ, ומספיק להם כיסוי אחד⁸. הלכה למעשה- מותר לכתחילה להכנס לבית הכסא עם דברי קודש הנמצאים בכיס הבגד או בתיק, ואינם נראים כלפי חוץ, והרוצים להדר- יוסיפו כיסוי נוסף.

הרב והכומר

יואל קוטנר – ע"פ סיפורה של חנה וייסברג

קברו של ה"תוספות יום טוב" בקראקוב

⁶ בשה"צ שם הזכיר דעות המחמירים שצריך שני כיסויים, ומשמע שהבין כן מהגר"ז וא"ר. וכ"כ בשע"ת או"ח מג, ט

⁷ כ"כ כף החיים או"ח מ, יד, בשם חסד לאלפים רמ, ח'.

⁸ כה"ח או"ח מ, טז- הטעם שדין של ספרים בימינו קל יותר- הוא משום שבהדפסתם יש פחות כוונה בכת'בת השם, ועוד שלפעמים אתיות הדפוס שונות מהכתב האשורי שכותבים בו את ספר התורה.

לפני עשרות בשנים, התבקש אביה של המחברת, הרב דוד שוחט לשאת הרצאה לפני קהל של יהודים ולא-יהודים בעיר בופלו במדינת ניו-יורק. הוא בחר להתמקד בנושא צדקה עקב חשיבותה לכלל ציבור הנוכחים – יהודים ולא-יהודים כאחד. הוא פתח בסיפור כדלהלן.

בעיר קראקוב שבפולין במאה ה-16, חי בזמנו של הרב גרשון שאול יום-טוב ליפמן הלר, בעל הספר תוספות יום-טוב, יהודי עשיר שמעולם לא תרם מכספו לצדקה. לאחר פטירתו החברא קדישא מצא לנכון למנוע ממנו קבר בתוככי החלקה של יהודים מכובדים וע"כ קברו את הקמץן במתחם בית העלמין המכונה "הקדש" – שם הטמינו את המנוחים והאביונים.

ימים ספורים לאחר ההלוויה הייתה המולה בקראקוב. הקצב והאופה, שני אישים מיודעים של הקהילה וידועים כבעלי צדקה גדולים לפתע הפסיקו לחלוק מממונם לטובת הציבור. עניי העיר שסמכו על ידם הרחבה של השניים לפרנסתם התרעמו.

לאור סערת הרגשות בעיר הובא העניין לפתחו של התוספות יום טוב. לשאלת הרב לסיבת הפסקת מעשי החסד שלהם, השיבו השניים כי בעבר הקמץן הזה נהג למסור לידיהם כספים לשם צדקה לנזקקי הקהילה אך בתנאי שלא נגלה את מקורם מכיוון שביקש את הזכות לקיים את מצוות מתן בסתר. ועכשיו, לאחר שהלך לעולמו, אין ביכולתנו להמשיך.

לאור מעשיו הנערצים של "הקמץן", ביקש התוספות יום-טוב להיקבר ליד היהודי הענו.

עם תום ההרצאה, ניגש לרב שוחט אחד מהקהל, כומר קאתולי, וביקש ממנו לחזור על הסיפור. הרב נענה וביקש להיפגש למחרת. ואכן השניים נפגשו בשעה ובמקום שקבעו. חזר הכומר על מבוקשו לשמוע שנית את סיפור הקמץ והרב הנודע. הפעם, נרגש ונסער, התחנן הכומר לשמוע פעם שלישית. לבסוף, גילה הכומר את סיבת התרגשותו ואמר כי אותו קמץ הוא מאבות אבותיו.

באופן ספקני אמר הרב הרגיע את הכומר הצעיר ואמר כי אין סיכוי שקיים קשר בין מעשה שהתרחש למעלה מ-500 שנה קודם לכן. יתרה מזו, מדובר באיש יהודי ומולו עומד נוצרי.

נעץ הכומר מבט בעיני הרב ולחש בקול חנוק כי בפיו סיפור.

הוא פתח בתיאור רקע חייו. הוא גדל במדינת טנסי. אביו היה רב-סרן בצבא ארה"ב בימי מלחמת העולם השנייה באירופה. הוא מצא נערה יהודייה והתאהב בה. הם נישאו והוא חזר איתה לארה"ב מבלי לפרט על רקע חייה. זמן קצר לאחר הנישואין הזוג התברך בבן אותו גידלו כקאתולי. הילד גדל ונכנס לסמינר לכמרים. אימו נפטרה בטרם עת ועל ערס דווי היא גילתה לבנה את זהותה הנסתרת. בטרם פטירתה, ואמירת "שמע ישראל", היא הוסיפה כי הוא יהודי וכי אחד מאבות אבותיו קבור ליד תלמיד חכם גדול בשם תוספות יום טוב ועוד סיפרה כמעט מילה במילה את אותו הסיפור שסיפר הרב יום קודם.

בשעתו, האמין הכומר כי דעתה של האם לא הייתה צלולה קרוב לפטירתה ולא התייחס ברצינות לווידיה. הוא המשיך במסלול חייו וכל הנושא נשכח מלב. אך בעמדו נרעש ונסער נוכח האמת שהתגלתה זה עתה, מבוכתו הייתה רבה. הוא פנה לרב ושאל כי לאור מילותיה האחרונות של אימו שהתאמתו, מה עליו לעשות. הרי הוא כומר מכובד בכנסיה עם קהל רב ונאמן. הרב הציע את עזרתו ככל שיוכל, אך הדגיש כי ע"פ ההלכה, הוא אכן יהודי. הוא עודד אותו ללמוד את מורשתו היהודית והפנה אותו לאנשים בעירו העשויים לסייע ולהדריך.

השניים נפרדו ומאז לא היה כל קשר ביניהם.

כעבור שנים רבות, בעת ביקורו של הרב שוחט בארץ, ניגש אליו יהודי מזוקן ליד הכותל המערבי ובירך אותו ב"שלום עליכם".

הרב לא זיהה את היהודי וחש מבוכה כשנשאל בשמו אם אינו מכיר אתו. "אני הכומר לשעבר שפגשת בעיר בופלו. בל יינתק הקשר בין יהודי לעמו."

לסיום סיפורה, מפטירה חנה וייסברג כי לאחרונה נודע לאביה, הרב דוד שוחט, כי הוא מצאצאיו הישירים של התוספות יום טוב

מסתבר כי באותה עת רצון, בלובי של בית מלון בעיר בופלו במדינת ניו-יורק, צאצא של התוספות יום טוב נפגש עם צאצא של הקמץ – שתי דמויות היסטוריות מהעיר קראקוב – ושינו גורלות.

י"ז בתמוז - ישועה פנימית, ישועה חיצונית

יהודה ליבוביץ - מבוסס על מאמר של הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל

על מנת להבין את עניינו של י"ז בתמוז, נעיין בכמה הלכות מהלכות תעניות ברמב"ם [ה], א-ב]: "יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ו) והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו'. ואלו הן יום שלישי בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ונכבית גחלת ישראל הנשארה וסיבב להתם גלותן, ועשירי בטבת שבו סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק. ושבעה עשר בתמוז וחמשה דברים אירעו בו: נשתברו הלוחות, ובטל התמיד מבית ראשון והובקעה ירושלים בחורבן שני, ושרף אפוסטומוס הרשע את התורה, והעמיד צלם בהיכל."

גם על המשנה שהיא מקור הדין הזה וגם על הרמב"ם יש לשאול - מדוע הם כוללים את חמשת הדברים הללו יחד? לכאורה ישנו הבדל גדול ביניהם. ביטול התמיד, הבקעת העיר, שריפת התורה והעמדת הצלם בהיכל היו אסונות גדולים מאוד. ביטול התמיד ציין את המצור על העיר שהיה תחילת מפלטה הראשונה. הבקעת העיר מציין את תחילת חורבן ירושלים בפעם השנייה. לא ידוע בדיוק מתי העמידו צלם בהיכל, אבל העמדת צלם בהיכל הוא דבר נורא בלי קשר לתזמון. לעומת כל האירועים הקשים הללו, שבירת הלוחות, נראה אירוע שונה לגמרי.

שבירת הלוחות היה מעשה שמשה השתבח בעקבותיו. בסוף התורה חז"ל מתארים את השבח שמשה זכה לו בעקבות שבירת הלוחות, ודבריהם מובאים ברש"י לפסוק: "ולכל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלִכְלֹל הַמוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל" [דברים לד, יב]. רש"י אומר כך: "לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (לעיל ט, יז) ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר (שמות לד, א) אשר שברת, יישר כחך ששברת."

זה שבחו של משה, ואף מוזכר כאן שהקב"ה אמר לו יישר כוח על שבירת הלוחות! כיצד ניתן לכלול יחד עם אותם אסונות מעשה שמשה השתבח עליו? אין כאן אסון שבא על עם ישראל מבחוץ, כמו כל שאר האסונות. לא הייתה צרה שנפלה עלינו פתאים. משה השתבח בשבירת הלוחות מפני שהוא מנע כליה מעל ישראל - הרי הקב"ה אמר לו "לָךְ רֵד כִּי שָׁחַת עִמָּךְ" [שמות לב, ז]. הם עבדו את העגל והקב"ה אמר למשה "הֲרַךְ מִמֶּנִּי וְאֲשַׁמְדֵם" [דברים ט, יד]. הייתה גזרה של כליון גמור על עם ישראל, אבל משה, הרועה הנאמן, עמד בפרץ. הוא מיד ירד ושבר את הלוחות והעמיד את עצמו עם עמו. הוא בא בטענה כלפי ה' שאין לו להעניש אותם כי הם כלל לא התחייבו כלפיו, שהרי שהם לא קיבלו את הלוחות.

חז"ל מבטאים זאת בצורה עוד יותר חזקה [תנחומא ואתחנן ה]: "אנכי ה' אלהיך (דברים ה ו). למה פתח בלשון יחיד, ולא אמר אלהיכם, אמר רבי שמעון כדי ליתן סניגוריא, שבו למד משה סניגוריא במעשה העגל אמר לו על מה אתה כועס, למה [ה'] יחרה אפך בעמך (שמות לב יא), כלום צוית להם."

משה טוען שהם לא קיבלו את הלוחות ולא נצטוו. מסירות נפשו של משה הצילה את עם ישראל מכליה, ומסירות זו התבטאה בשבירת הלוחות. לכן הקב"ה גם אמר לו יישר כוחך ששיברת [שבת פז, א], שהרי מנהיג אמיתי דואג לעמו גם כשהם אשמים. אף אם הם אשמים, אסור לתת להם להימחות מן העולם. הזכות הזו של משה רבינו שעמד בפרץ

והימר על כל הקופה הצילה את עם ישראל. ברור שהיה כאן אסון, שהרי אילו לא עבדו את העגל לא היה צורך לשבור את הלוחות, וברור שאם לא היה מתרחש כל הסיפור הזה המצב של עם ישראל היה טוב יותר, אבל מכל מקום בעצם שבירת הלוחות הייתה הצלה מכיליון. זאת הייתה סוג של ישועה לעם ישראל, ולכן לא מובן מדוע מנתה המשנה את שבירת הלוחות עם דברים שנפלו על עם ישראל מבחוץ והובילו ישירות לחורבן.

ניתן להבין את ההיגיון בהיכללות זו על ידי התבוננות בהלכה הראשונה שראינו. אמנם הייתה כאן ישועה, ואין ספק שצריך להודות לקב"ה על כל מקרה בו הוא עושה לנו טובה ומושיע אותנו, אבל יש הבדל בין ישועה שמגיעה בעקבות זכותנו לבין ישועה שמתרחשת בגלל מעשיו של איש אחד שעמד בפרץ. בחנוכה, למשל, הלוחמים עשו מה שהיה מוטל עליהם – הם יצאו למלחמה כנגד המלכות הרשעה – והקב"ה הצליח את מעשיהם הישועה של מסירת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, זו ישועה אמיתית, שלימה. אנחנו עשינו את מה שהיה מוטל עלינו וה' הצליח את דרכנו. אבל בחטא העגל, ישראל חטאו ולא היו ראויים להצלה - להיפך, ה' איים להשמידם. לא היה מקום להושיע אותם מצד מעשיהם, אלא ה' הושיע אותם כי משה עמד בפרץ. למשה מגיע על זה יישר כוח, וזה זכותו, אך לא זכותו של העם. עבור ישראל כל הישועה הזו אינה אלא בושא וכלימה, שהרי הוזקקנו לישועה שבאה לא בזכותנו ושלא היה לנו שום חלק בה. גדול היה משה שמסר את נפשו עבור ישראל, אבל אין לישראל להתפאר בזה.

דומה כי זה מתאים למה שחז"ל אמרו בהקשר אחר [סנהדרין קב, א]: "אמר רבי יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם."

חז"ל אומרים לנו שהאשמה של העגל נשארה בכל הדורות, גם אחרי הישועה. הישועה לא מחק את האשמה הזו כי לא היה להם חלק בישועה הזו. במקרים רבים עם ישראל אמנם חטאו והשחיתו את דרכם, אבל בסופו של דבר התעוררו ומסרו את נפשם ועשו עד היכן שידם מגעת על מנת לתקן וזכו לישועה בעקבות מסירות הנפש הזו. בישועה כזו, נוסף על הישועה יש גם הצלת כבודם של ישראל. אבל אם הישועה באה לחלוטין ללא התעוררות פנימית זהו אסון גדול מאוד. מבחינת ישראל לא רק שנשתברו הלוחות אלא שניצלו שלא בזכות. לוחות שניות היו, וחז"ל אף מאריכים בעדיפותן של הלוחות השניות על הראשונות, אבל עצם העובדה שהיה צורך לשבור את הלוחות כדי להציל מכליה, זאת אשמה שנשארת לדורות. אין פורענות שבאה על ישראל שאין בה מעט מאותה אשמה מפני שישראל מביאים על עצמם חורבן, כפי שהם לא היו מסוגלים להציל את עצמם בחטא העגל.

זה המשמעות של דברי הרמב"ם בהלכה הראשונה: "יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ו) והתודו את עונם ואת עון אבותם וגו'."

עלינו לזכור את הדברים הללו. אם נזכור שהלוחות נשתברו מפני שלא היה בנו שום זכות להצלה מאותה גזרה של כליה, אז נבין שכל עוד אנו אווזים במעשי אבותינו הרעים אנו עדיין דבקים בחטא העגל. כדי להתנער מחטא העגל אנו צריכים להיטיב את דרכנו כך שתהיה לנו זכות עצמאית. אנו צריכים להינצל מהצרות שבאות עלינו בכוח מעשה ידנו. אין ספק שאנו צריכים שהקב"ה יצליח את מעשנו, אבל רק אם אנו פותחים בעשייה עצמית ניתן לבוא לקב"ה בתפילה שיעזור.

- מזל טוב למשפחת קוטנר לנישואי הנכד ינון יוסף, בנם של עפר וענת להילה מור יוסף.
- מזל טוב למשפחת לקס לאירוסי הבת.
- מזל טוב למשפחות קלמנוביץ וגץ לאירוסי הבת והנכדה הילה, בת לגיר ושרה.
- מזל טוב למשפחת משה משולם ומזל קליין להולדת הנכד, בן לאביה וידידיה.
- מזל טוב למשפחת הררי לאירוסי הבן מני עם נעמה.
- מזל טוב למשפחת חזנוביץ להולדת הנכד.

sammyweindling@gmail.com
eliahok@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

סמי ויינדלינג
אליהו משה קליין
גיר קלמנוביץ
יואב שפירא